

SCHILDEREN IN DE OOST,

□ DOOR JAN POORTENAAR □

HET Indische landschap schilderen! Dat zou nog eens iets wezen, zoo dachten wij als menigeen die nog niet verder dan Europa is geweest, en dien bijgevolg geen Indisch Indië maar een Europeesch Indië voor den geest zweeft: tooverachtig, rijk, kleurig en vol praal, mild door weelderigheid en afwisselend door de verscheidenheid van zijn gewassen.

Enfin, het sprookje van het Oosten.

Maar wie ook kan zich het licht der tropen denken? Op ons halfgrond gaan wij allen in den waan dat de tropen de overtreffende trap van de sub-tropische streken zullen moeten wezen, en de bitterste desillusie wacht ons tot straf voor onze onnadenkendheid. Wij weten, met ons nuchtere verstand, immers: 't is er heet, de zon is fel, en een half jaar duurt de „droge tijd”, en wij zouden dus kunnen becijferen: dan is het gras er natuurlijk dood, alles grauw van stof, verdroogd en uitgeteerd. Maar in plaats van door droogte tot klonten gebarsten bodem, van dor-geschroeide grasvlakten, die de aloon-aloons der dorpen dan zijn, voert onze illusie hardnekkig kleurige, sappige en lommerrijke landouwen, een waar Arkadië, aan ons oog voorbij. Het nuchtere verstand en de illusie zijn het nu eenmaal doorgaans oneens met elkaar en wij zullen ons wel altijd illusies blijven maken over dat wat wij niet kennen, omdat het zooveel moeilijker is zich illusies te maken over wat wij wèl kennen.

Die bergen, bedekt met oerboschen, vulkanen!

Zeker, ze zijn er. In den korten ochtendstond, en in de vluchtige uren dat de zon in den namiddag weer even ver gedaald is als zij vroeg in den morgen pas gestegen was, dan zien wij de heuvels als heuvels, de bergen waarlijk als bergen, met ronding, lichamelijkheid, volume, zwaarte. Hier is hun lichtkant, dáár vloeit het heldere met de schaduw samen en ligt het duister in hun holen en diepten. En de vulkanen! Hoog boven de wolken en nevels boren zij met hun gekerfden top den hemel in. Er loopen de lidteekens van oude wonden, door vloeiend lava gebrand, van boven neer, wilde spleten toonen zij, waar inwendige gloeiing ze openreet; lager worden de modelé's breeder, zachter, dan golven en deinen de heuvelreeksen aan hun voet, trapsgewijs uitgelegd, gemathematiseerd door den aanleg der sawah's. Doch in den schellen langen dag is er niets van dit alles. Hooger dan de vulkaantop staat dan de zon en zendt hare stralen loodrecht neer, wat eerst licht en schaduw was gelijkelijk belichtend en er alle ronding aan ontroovend. Geen karteling merkt en teekent den kegel van den vuurberg meer, een effen grijze, ontkleurde silhouet wordt